

Nabolands-tv – set i perspektiv

JESPER HERMANSEN
Kulturministeriet, Danmark

Tak for invitation til Nordisk kulturforums konference, hvor jeg i dag taler på vegne af kulturministeren. Som bekendt en hel ny kulturminister – efter 7 år med Brian Mikkelsen, netop tiltrådt anden konservativ minister, Carina Christensen. Ikke mulighed for at deltage i dag, men sender sin hilsen.

Og så til dagens konferenceemne: *nabolands-TV*. Et velvalgt og spændende emne – ikke mindst fra en nordisk vinkel. Det handler jo om at få vores nordiske broderlande og deres kulturer bragt direkte ind i vores stuer. Men måske er det også et begreb, som er i udvikling og derfor fortjener at blive gentænkt! I lyset af både den kulturelle, medietechnologiske og forretningsmæssige udvikling.

Begrebet nabolands-tv bliver ofte brugt, men sjældent defineret

Spørgsmålet er om det kan defineres fordi det nok har forskellige betydninger for forskellige mennesker, i forskellige situationer og i forskellige tidsaldrer. Og her mener jeg i forskellige perioder i de seneste ca. 50 år.

I en bekendtgørelse om Det danske Radio- og tv-nævns udbud om ”gatekeeper” virksomheden er nabolands-tv for nylig blevet defineret som Sverige, Norge og Tyskland. Det er en meget gammel og klassisk definition, som jeg tror for de fleste danskere stadig udgør den naturlige kerne-forståelse af begrebet nabolands-tv. Men som i virkeligheden nok i meget vidt omfang afspejler en fortidlig virkelighed på basis af de daværende tekniske muligheder.

Lad mig forklare dette nærmere.

For ikke så forfærdelig mange år siden bestod nabolands-tv af noget så enkelt som ”spillover” effekten dvs. muligheden for at modtage tv signaler i Danmark fra de pågældende landes *egne* sendemaster.

I Østsjælland kunne man se svensk tv, i Syddanmark Tyskland og Nordjylland – hvis man var heldig – Norge. Resten af Danmark havde ikke de store problemer med nabolands-tv – de kunne simpelthen ikke se det, var ikke vant til at se det og savnede det sandsynligvis ikke – netop af disse grunde.

I disse gamle dage var det således en privilegeret del af den danske befolkning som havde direkte adgang til flere kanaler end de nationale danske, som hovedsagelig – indtil TV2 blev etableret i 1988 – kom fra Danmarks Radio. Etableringen af fællesantenneanlæg i løbet af 70’erne og 80’erne udvidede dog betydeligt mulighederne for at se nabolands-tv for en bredere del af befolkningen.

Definitionen af nabolands-tv var således oprindelig pragmatisk/teknisk og ikke en kulturel definition – det at få direkte adgang til andre landes nyheds-, underholdnings-, – idræts- og kunst- og kulturprogrammer.

Hvis vi stringent bruger en sådan pragmatisk/tekniske definition i nutiden dvs. det at have *mulighed* for at se nabolands-tv, vil nabolandsbegrebet i praksis blive udvisket.

For – når det drejer sig om *muligheden* for at modtage tv signaler fra andre lande, må man vel indrømme, at antallet af lande, som nu kan karakteriseres som nabolande, efter den gamle definition, bliver udvidet ganske betragteligt.

Der kan derfor godt stilles spørgsmålstegn ved, om det også i dag er rimeligt eller rigtigt at benytte den gamle definition af nabolands-tv mere. Forskellen mellem fortiden og nutiden er pragmatisk vel kun, at man nu har overgået eller kan overgå fra en model, hvor begrebet nabolands-tv har udviklet sig fra et *gratis kultur- og informationsgode for de få* til et *betalingsgode for de mange*.

Det kræver naturligvis, at man er kunde hos en udbyder – det være sig en satellit-udbyder, en kabel-tv udbyder, den nye udbyder på det jordbaserede sendenet (Boxer) eller lignende for eksempel IPTV via bredbåndsnet. I Danmark gælder dette for en forholdsvis stor del husstande – ca. 60-70 pct. – og udviklingen viser, at der kommer flere og flere til.

Det kræver naturligvis også, at udbyderne vælger at medtage kanaler fra vore nabolande i de programpakker de vil sælge til forbrugerne. Og det er der jo som bekendt mange udbydere, der gør. Det har dog ind i mellem i et vist omfang været et problem i de Nordiske lande idet der ikke altid har været tilstrækkelig efterspørgsel efter de øvrige landes tv kanaler i forhold til omkostningerne til køb af tilladelse til at benytte de øvrige nordiske landes TV stationers produkter.

Når jeg siger *har* været et problem så går udviklingen nu i en retning, hvor udbyderne kan sælge langt flere kanaler til den samme pris som før, idet kundegrundlaget stiger og det gør kapaciteten i kabelanlæggene også. På IPTV konferencen her i København for godt en måned siden var det holdningen hos flere af eksperterne at prisen på programpakkerne ville falde kraftigt i de kommende år samtidig med vil programpakkerne blive mere standardiseret hos den enkelte udbyder.

Hvad betyder denne udvikling for nabolands-tv?

Den forøgede kapacitet hos udbyderne kan medføre, at de programpakker man kan købe fra udbydere i stigende grad indeholder flere kanaler både fra Sverige, Norge og Tyskland. Dvs. fra de lande som vi altid har defineret som nabolande i forhold til tv mediet.

Man kan også konstatere, at programpakkerne ofte indeholder de enkelte nordiske landes public service stationer ligesom de større stationer fra Tyskland. Det er betryggende – st emd nabolandsbriller – eller nordiske briller om man vil. Og det er også forretningsmæssigt forståeligt. Udbyderne skal levere en vare som er attraktiv for et bredt spekter af kunder ellers får de ikke solgt varen i en tilstrækkelig mængde.

Jeg vil påstå, at denne forretningsmæssige kalkule sammen med den forøgede kapacitet faktisk er en fordel for både kvalitet og for større brede i programpakkerne. Det medfører også, at det er mere attraktivt for udbyderne at satse på public service institutioner, som netop skal levere kvalitet og brede i deres samlede sendeflade. Det

er næppe urealistisk at tro på at denne proces også vil få en endnu mere positiv effekt i forhold til muligheden for bedre og mere nabolands-tv.

Jeg tror derfor, at tilhængere af nabolands TV allerede nu med fortrøstning kan se udviklingen i møde, idet muligheden for at se nabolands-tv allerede nu er stærkt forbedret for en meget stor del af landets husstande, og i fremtiden vil denne udvikling fortsætte.

Hvad sker der så videre?

For det første vil vi her i Danmark i de kommende 2 år få flere muligheder for at se nabolands-tv. Udbud om at overtage en del af det danske sendenet blev vundet af det svenske koncern Boxer og et af kravene til denne gatekeeperfunktion er netop at der skal udsendes mindst én men naturligvis gerne flere nabolandskanaler.

Det er nok første gang man fra myndigheders side, i Danmark og i de nordiske lande, ligefrem har opstillet et eksplicit krav, i et udbudsmateriale, om at sende mindst én nabolandskanal. Og det var et krav, der var blevet fastsat i en aftale mellem alle politiske partier i det danske Folketinget, undtaget et. Mig bekendt har Boxer dog ikke tænkt sig at lade det blive ved denne ene nabolandskanal, men vil lancere sine pakker med et væsentligt bredere tilbud af nabolandskanaler.

Jeg vil ikke komme nærmere ind på dette idet jeg ved, at Erik Nordahl Svendsen fra Bibliotek og Medier (vores nye styrelse i Danmark) vil give mere uddybende oplysninger dette og de mere tekniske aspekter af nabolands-tv senere i dag. Men at vi får mulighed for at se nabolands-tv også via Boxer er én ting, men den overordnede udvikling inden for medieområdet, for eksempel IPTV dvs. digital tv på nettet, vil give endnu større muligheder i fremtiden.

Allerede nu har public service stationerne og de fleste af de større reklamefinansierede kanaler i Europa, og sikkert også i resten af verden, særdeles veludbyggede tjenester på nettet og denne udvikling vil fortsætte med fuld kraft. For mig at se står vi lige nu i et vadedsted, hvor vi stadigvæk benytter analoge sendemuligheder. Om ét år overgår vi her i Danmark til digitale udsendelser ligesom det er sket eller er ved at ske i de øvrige nordiske lande og i mange lande i Europa. Overgangen fra analog til digital tv kan naturligvis give problemer i en overgangsfase i en del lande, men vil medføre en mindre revolution inden for medieområdet – en revolution, som vil præge udviklingen i de kommende år.

Indtil nu har jeg ikke nævnt "*kultur*" med mange ord, men koncentreret mig om de mere pragmatisk-tekniske aspekter af begrebet nabolands-tv.

Men at bruge ren pragmatik eller tenkink er næppe helt dækkende, idet der for eksempel også er væsentlige historiske og kulturelle faktorer der karakteriserer begrebet nabolands-tv. Den kulturelle og historiske dimension i forhold til nabolande i denne forbindelse, gælder dog ikke alene mellem Danmark og Sverige, Norge og Tyskland, men også for eksempel mellem Danmark og Island, Grønland og Færøerne, som næppe kan karakteriseres som fysiske naboland.

Begrebet nabolands-tv kan derfor heller ikke defineres entydigt ved at henvise til fælles historiske og kulturelle faktorer. Jeg kan i denne forbindelse nævne, at i Island er danske tv udsendelser, og specielt de mange rigtig gode serier der er blevet produceret af blandt andet DR og TV2, særdeles populære, og bliver faktisk set af en større del af de islandske husstande.

I forhold til det danske mindretal i Schleswig Holstein og det tyske mindretal i Sønderjylland er det også i høj grad de kulturelle og historiske bånd over grænsen der er af væsentlig betydning for det enkelte menneske. Det er derfor vigtigt, at mulighederne for at se nabolands-tv er tilstede for mindretallene. Men med den udvikling som jeg har prøvet at skitsere vil jeg mene, at der i de kommende år vil blive langt bedre muligheder for mindretallene for at se tv på de kanaler og de sprog de ønsker.

Dette vil ikke alene gælde for mindretallene i Sønderjylland og Schleswig Holstein, men også for andre mindretal og indvandrergrupper i resten af Europa og verden. Det har for eksempel allerede i en del år være ikke helt ualmindeligt, at vore indvandrere ser for eksempel Tyrkisk fjernsyn i Danmark.

Det kulturelle landskab – specielt inden for medieverden – er blevet ændret radikalt i de seneste 10-20 år og den traditionelle opfattelse af nabolands-tv er – som jeg har nævnt – udvisket. Et naboland er ikke mere en fysisk størrelse i mediernes verden – det er et virtuelt naboland, og fremtidens muligheder inden for medieområdet vil give os mange nye naboer, naboer med andre kulturer og historie end i de lande, som ligger tæt ved Norden og Europa – jeg glæder mig til at møde mine nye naboer.

Afslutningsvis vil jeg takke vore værter her i dag – ikke alene for at tage initiativ til denne konference – men også takke DR og de øvrige public service stationer i de andre nordiske lande, Nordisk Ministerråd sammen med Nordisk Film & TV Fond og Nordicom og sikkert mange andre institutioner for den indsats I har gjort i mange år for at fremme og præge medieområdet i Norden.

Specielt Nordvisions samarbejdet med samproduktioner, programudveksling og vidensdeling har ikke alene været en hjørnesteen i udviklingen af public service området, men har også i høj grad bidraget med fælles underholdnings-, -idræts og mange andre typer programmer, som blandt andet har givet en bredere kulturel, sproglig og menneskelig forståelse på tværs af landegrænser i Norden – det er vistnok *det* der må kaldes nabolands-tv!